

Gertruda Wieczorek

"Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia. Polsko-Ukraiński Rocznik. Nr XII", Tadeusz Lewowicki, Jolanta Wilsz, Iwan Ziaziun, Nella Nyczkało, Częstochowa – Kijów 2010 : [recenzja]

Nauczyciel i Szkoła 1 (51), 213-218

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Gertruda WIECZOREK

Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie

Recenzja książki: Tadeusz Lewowicki, Jolanta Wilsz, Iwan Ziaziun, Nella Nyczkało, *Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia. Polsko-Ukraiński Rocznik. Nr XII*,

Częstochowa – Kijów 2010, Wydawnictwo Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie.

W 2010 roku ukazał się kolejny, XII numer Polsko-Ukraińskiego Rocznika pod tytułem *Kształcenie Zawodowe: Pedagogika i Psychologia* pod redakcją Tadeusza Lewowickiego, Jolanty Wilsz, Iwana Ziaziuna i Nelli Nyczkało. Pozycja ta, licząca 406 stron, została podzielona na VI części (rozdziałów), na które składa się kilka artykułów. Każdy tekst posiada tę samą strukturę: wstęp, tekst zasadniczy, podsumowanie, streszczenie oraz słowa kluczowe (również w języku ukraińskim oraz w języku angielskim).

W I części zatytułowanej *Przemiany cywilizacyjne i rynek pracy a edukacja* zostało zaprezentowanych 7 artykułów. W pierwszym, *Edukację w kontekście współczesnych zmian społeczno-kulturowych*, **Wasył Kremień** dokonał analizy problemu kształtowania człowieka o innowacyjnym typie kultury, zdolnego do innowacyjnego typu działalności. „Antropocentryzm” i „pajdocentryzm” zostały przeanalizowane jako kluczowe idee zmian w edukacji i społeczeństwie. W niezwykle interesujący sposób podkreślono znaczenie patriotyzmu i jedności narodowej w rozwoju kraju. W kolejnym artykule pt. *Rynek pracy i migracja zarobkowa: aspekt interdyscyplinarny* **Nella Nyczkało** zaprezentowała rynek pracy w kategoriach gospodarczych i edukacyjnych, ukazując jego związki z procesem migracyjnym. Autorka sformułowała podstawowe zasady edukacji migracyjnej, równocześnie wskazując nowy, aktualny kierunek rozwoju nauki pedagogicznej na początku XXI wieku. *Przygotowanie do pracy zawodowej na studiach licencjackich w Polsce* to tytuł kolejnego tekstu autorstwa **Adama Rosoła**. Celem tego artykułu była analiza odpowiedzi na aktualne pytanie, czy przyjęty system kształcenia zawodowego na poziomie studiów wyższych w postaci trzyletnich studiów licencjackich stwarza szanse na uzyskanie przez absolwentów kompetencji zawodowych. **Gertruda Wieczorek** ukazała natomiast *Zapotrzebowanie rynku pracy a wybór zawodu*, zwracając szczególną uwagę na znaczenie pracy w życiu człowieka. Wybór zawodu powinien odpowiadać nie tylko naszym potrzebom, możliwościom i zainteresowaniom, ale przede wszystkim zapotrzebowaniu na dane zawody, gdyż powinien zabezpieczać także potrzeby gospodarki na kwalifikowane kadry. *Wybrane aspekty*

przemian edukacji zachodzących pod wpływem rozwoju (upowszechniania) technologii informacyjnych to artykuł, który przygotował **Wojciech Walat**. Ukazuje zmiany szkoły w niespotykanym dotąd stopniu i zakresie, w obliczu kolejnej informacyjnej rewolucji technicznej. Zdaniem autora przyswojenie przez uczniów tak dużej ilości wiedzy będzie oparte na doświadczeniu w stosowaniu reguł i zasad pozyskiwania i przetwarzania informacji i ogromnej wrażliwości intelektualnej. **Hanna Dutka** przedstawiła *Współczesne tendencje kształcenia zawodowego przyszłych ekonomistów w szkołach wyższych*. Autorka dokonała analizy tendencji kształcenia zawodowego przyszłych ekonomistów w szkołach wyższych w oparciu o wyjaśnienie specyfiki kształcenia matematycznego przyszłych ekonomistów w kontekście rozwoju współczesnej nauki ekonomicznej. *Problemy wielokulturowego kształcenia studentów w zagranicznej nauce i praktyce pedagogicznej* przygotowały **Aleksandra Dubaseniuk** i **Natalia Jakska**. Jak podkreślają autorki, problemy wielokulturowości, wielokulturalizmu, dialogu między kulturami i etniczno-kulturowej tolerancji są przeważnie zbliżone ze względu na swą istotę. Występują we wszystkich żyjących we wspólnocie społecznościach, dlatego podobne kwestie pojawiają się wśród zasad wielokulturowego kształcenia nauczycieli.

Część II to *Filozoficzne, aksjologiczne, pedagogiczne i psychologiczne konteksty edukacji*, w której **Iwan Ziaziun** zaprezentował *Kryzys wartości – katastrofa społeczeństwa i państwa*. Autor ukazał wartości jako komponent związane z obszarem wspólnej przestrzeni kulturowej. Jego zdaniem wartości są strukturalnym wyznacznikiem różnych kultur i określają nie tylko treści charakterystyczne dla danej kultury, ale także arsenał skutecznych adaptacyjnych strategii państwa i polityki społecznej. **Semen Gonczarenko** w artykule *Podstawowe i stosowane badania pedagogiczne* podkreśla, że podstawowe badania pedagogiczne mają na celu odkrycie i wyjaśnienie nowych – wcześniej nieznanych – zjawisk w dziedzinie pedagogiki. Ukierunkowane są one na opracowanie koncepcji dotyczącej podstawowych problemów teorii pedagogicznych. Kryteriami oceny podstawowych badań pedagogicznych, zdaniem autora, są niezawodność, gruntowność i nowatorstwo. *Od postmoderny do refleksyjnej (drugiej, innej) moderny* to tytuł artykułu **Beaty Gofron**, ukazującej koncepcje nowych modernizmów powracające do niedokończonego projektu nowoczesności. Jak podkreśla autorka, przewartościowanie programu pierwszej moderny i odejście od złudzeń postmoderny prowadzi do próby budowy nowej świadomości. Oponentem postmodernizmu przestaje być modernizm, jego miejsce zajmuje druga nowoczesność z postulatem refleksyjnej modernizacji. W artykule pt. *Podstawowe wartości w treściach nauczania i wychowania przyszłych pedagogów* **Lidia Chomicz** przedstawiła zakres podstawowych wartości, które są realizowane w trakcie szkolenia i kształcenia przyszłych nauczycieli, w szczególności: ogólnoludzkie, narodowe, obywatelskie, rodzinne, osobiste, waleologiczno-przyrodnicze. **Galina Łaktionowa** ukazała natomiast *Wpływ wartości rodzinnych na kształtowanie osobowości*, w którym przedstawiła rolę rodziny w socjalizacji osobowości. Autorka zwróciła uwagę na konieczność uwzględniania w pracy z rodzicami ich poziomu wykształcenia i rodzaju działalności zawodowej. Sformułowała wnioski dla praktyki edukacyjnej. *Innowa-*

cyjna kultura osobowości jako kategoria psychologiczna to tytuł artykułu **Ole-ny Ignatowicz**, która opisała cechy tradycyjnych i innowacyjnych stosunków w dziedzinie edukacji, przedstawiła zjawisko innowacyjnej kultury osobowości jako kategorię psychologiczną. Kolejny artykuł – *O uczeniu się z życia, czyli biograficzne motywy podejmowania edukacji* **Moniki Sulik** – to próba ukazania kontekstów związanych z motywacją człowieka dorosłego do rozpoczęcia mniej lub bardziej formalnego kształcenia. Motywy przedstawione w opracowaniu związane są z egzystencjalną koniecznością, z zawstydzeniem, z marzeniami oraz dziedzictwem i tradycją. W podjętej refleksji ukazane zostało również, jak wiele sytuacji życiowych determinuje człowieka dorosłego do podjęcia wysiłku intelektualnego. *Aksjosfera pedagogiki humanistycznej* to temat podjęty przez **Olenę Otycz**. Na podstawie wyjaśnienia przez autorkę filozoficznej istoty i semantyki pojęcia „aksjosfera” uzasadniono treść aksjosfery pedagogiki humanistycznej i przeprowadzono analizę i klasyfikację jej pedagogicznych wartości w kontekście humanistycznych paradygmatów edukacji: aksjologicznych, antropologicznych, holistycznych, naukowych i kulturalno-artystycznych. **Natalia Awszeniuk** zaprezentowała *Europejskie zdobycze i perspektywy internalizacji wyższej edukacji pedagogicznej*, ukazując tendencje rozwoju współczesnego społeczeństwa wiedzy – umiędzynarodowienie wyższej edukacji pedagogicznej w kontekście globalizacji. Autorka zdefiniowała podstawowe formy i właściwości badanego zjawiska, a także przeanalizowała podejście do internacjonalizacji treści kształcenia na przykładzie krajów europejskich.

Edukacja ustawiczna dorosłych to tematyka części III prezentowanej pozycji. **Stefan M. Kwiatkowski** i **Ireneusz Woźniak** przedstawili *Polskie deskryptory poziomów kwalifikacji zawodowych w uczeniu się przez całe życie*. Autorzy ukazali definicje przyjęte w polskich Krajowych Standardach Kwalifikacji Zawodowych, które stały się podstawą sformułowania deskryptorów dla ośmiu poziomów efektów uczenia się w odniesieniu do Polskiej Ramy Kwalifikacji Zawodowych. **Larysa Łukianowa** w artykule pt. *Kształcenie dorosłych jako socjokulturalna instytucja* przedstawiła rolę edukacji dorosłych w kontekście przemian społeczno-gospodarczych, szczególnie w zakresie tworzenia i realizacji demokracji obywatelskiej oraz wzmocnienia wartości demokratycznych. Uzasadniła jej celowość poprzez wdrożenie funkcji społeczno-kulturowych. Natomiast **Olena Ogienko** opisała *Nowoczesne trendy polityki europejskiej w dziedzinie edukacji dorosłych*. W artykule przeanalizowano najważniejsze wyzwania współczesności, które uwarunkowują konieczność skorelowania edukacji dorosłych z europejską polityką edukacyjną. Określono i uzasadniono kierunki i tendencje edukacyjnej polityki europejskiej w kontekście tworzenia jednolitego europejskiego obszaru edukacji dorosłych. Artykuł pt. *Organizacyjne i pedagogiczne warunki udziału w szkoleniach personelu amerykańskiego systemu edukacji dorosłych* **Natalii Bidiuk** przedstawia warunki społeczno-pedagogicznej działalności specjalistów prowadzących nauczanie dorosłych. Autorka zaprezentowała cechy szczególne przygotowania zawodowego fachowców w dziedzinie edukacji dorosłych na uczelniach USA, omówiła treść programów edukacyjnych. **Tomasz Prauzner** zamieścił *Nowo-*

czesne pomoce multimedialne w nauczaniu ustawicznym. Zdaniem autora zastosowanie nowoczesnych pomocy multimedialnych na różnych etapach kształcenia jest spostrzegane przez pryzmat nowych możliwości, jakie niosą nowoczesne media, jako nieodzowny element nowoczesnej dydaktyki.

W części IV publikacji zaprezentowano pięć artykułów, które zebrano pod tytułem *Działalność zawodowa – kompetencje zatrudnionych*. W pierwszym tekście **Walentyna Radkiewicz** opisała *Rozwój energooszczędnych kompetencji pracowników przedsiębiorstw produkcyjnych*. Autorka przedstawiła znaczenie kształtowania energooszczędnych kompetencji wykwalifikowanych robotników w warunkach produkcji wyposażonej w nowe technologie, nowoczesne narzędzia czy też materiały. Omówiła także naukowe opracowania dotyczące przygotowania wykwalifikowanych pracowników we współczesnych zawodach, które przewidują opanowanie znacznego zakresu wiedzy i umiejętności dotyczących efektywności energetycznej. W kolejnym artykule **Zbigniew Kramek** i **Henryk Bednarczyk** opisali *Ramy kwalifikacji jako wyznacznik efektów uczenia się*. Autorzy przedstawili założenia i główne kierunki opracowania krajowych ram kwalifikacji jako istotnego instrumentu dla poprawy przejrzystości kwalifikacji i mobilności zawodowej pracowników oraz osób uczących się na tle programów ukierunkowanych na rozwój form uczenia się przez całe życie i stworzenie systemu walidacji efektów uczenia się. **Lidia Włodarska-Zoła** zaprezentowała *Wymagania stawiane nowoczesnym menedżerom*, w którym przedstawiła nowe wymagania stawiane menedżerom. Autorka scharakteryzowała realizowane przez nich funkcje i pożądane umiejętności, zwracając szczególną uwagę na osobowość menedżera, która decyduje o jego sprawności zawodowej. *Problemy z zarządzaniem własnością intelektualną na uczelni* omówiła **Urszula Nowacka**, która przedstawiła również niezwykle trafne rozwiązania w zakresie ochrony wytworów niematerialnych wytworzonych przez kapitał ludzki, którym dysponują uczelnie. Natomiast **Jolanta Wilsz** przedstawiła *Komunikowanie się uczestników procesu pracy ze względu na rodzaj występującego między nimi sprzężenia zwrotnego*, przeanalizowała również czynniki determinujące te sprzężenia oraz omówiła wpływ rodzaju sprzężenia zwrotnego na proces komunikowania się uczestników procesu pracy.

Nauczyciel oświaty zawodowej to tytuł części V, którą otwiera artykuł **Ryszarda Parzęckiego** pt. *Kompetencje zawodowe nauczycieli warunkiem skutecznych przemian w edukacji*. Autor przeanalizował kompetencje zawodowe nauczycieli oraz opisał rolę nauczyciela „w erze ponowoczesnej”, która wymaga rozumienia uczenia się roli zawodu nauczycielskiego jako rozwoju do autonomii i zaangażowania, do mądrości i odpowiedzialności poprzez podejmowanie nowych zadań. *Nauczyciele szkół ponadgimnazjalnych o motywowaniu uczniów na zajęciach edukacyjnych z przedmiotu „podstawy przedsiębiorczości”* to tematyką, którą podjęła **Stanisława Danuta Frejman**, prezentując wyniki badań, których celem było poznanie stosowanych przez nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych czynności motywujących uczniów do poznawania zagadnień stanowiących treść przedmiotu „podstawy przedsiębiorczości”. **Switłana Sysojewa** zaprezentowała artykuł pt. *Elementy zawodowo-pedagogicznej edukacji nauczyciela szkoły wyższej*. Autorka podkreśla, że przygotowanie nauczy-

cieli szkolnictwa wyższego powinno być oparte na modelu andragogicznym, który gwarantuje realizację modułowego charakteru przygotowania, możliwość refleksji dotyczącej własnego doświadczenia, dynamikę, indywidualność i różnorodność form aktywności w celu uzyskania niezbędnej wiedzy. Zaproponowała również obszary takiego przygotowania i zawartości ich modułów. *Problemy przygotowania przyszłych nauczycieli twórczego nauczania w spuściźnie pedagogicznej D. Tchorzewskiego* to artykuł **Wiaczesława Borysow** i **Iana Bobyliewa**, w którym przeprowadzono całościową analizę pedagogicznej spuścizny uczonego. Wyjaśniono również poglądy Tchorzewskiego na temat pedagogicznej działalności nauczyciela twórczego nauczania, a także przeprowadzono rekonstrukcję poglądów naukowca na temat zawodowych zdolności, umiejętności i nawyków nauczyciela twórczego. Natomiast **Beata Pituła** napisała *O kształceniu nauczycieli raz jeszcze*. Podjęła aktualne i ważne kwestie dotyczące kształcenia nauczycieli. Szczególną uwagę zwróciła na wielość czynników warunkujących treść i modele nauczycielskiej edukacji. Niezwykle cenną jest podjęta przez autorkę krytyczna refleksja nad użytecznością modeli kształcenia nauczycieli w praktyce edukacyjnej. **Tatiana Iwanowa** zaprezentowała artykuł pt. *Przywództwo jako czynnik kultury zawodowej współczesnego nauczyciela*, analizując problem przywództwa jako podstawową osobową cechę nowoczesnego nauczyciela. Określiła główne czynniki, które przyczyniają się do jego rozwoju. Wykazała, że przywództwo nie jest cechą, która potrzebna jest tylko kierownikowi placówki oświatowej. Natomiast **Olga Fiedij** w artykule na temat *Wykorzystanie terapii estetycznej w kształceniu zawodowym nauczyciela* przedstawiła koncepcję kształcenia nauczyciela XXI wieku w zakresie terapii estetycznej do celów własnej edukacji we współczesnych warunkach niszczącego środowiska społeczno-ekonomicznego. Autorka określiła cele, zadania i treści kursów terapii estetycznej.

Ostatnia, część VI zawiera *Szkice z dziejów oświaty*. W rozdziale tym **Kazimierz Rędziński** zaprezentował *Kształcenie i doskonalenie nauczycieli ukraińskich na uchodźstwie wojennym w Austrii i Czechach (1914-1918)*. Autor opisał funkcjonowanie ukraińskiego szkolnictwa nauczycielskiego w latach I wojny światowej, które było uzależnione od stabilności na liniach frontu. Natomiast **Oleksandr Ławrinienko** ukazał *Wpływ katolickiego zakonu jezuitów na rozwój umiejętności pedagogicznych w szkole bractwa we Lwowie XVI-XVII wieku*, w którym rozpatrzono wpływ systemu kształcenia katolickiego zakonu jezuitów na kształtowanie umiejętności pedagogicznych przyszłych nauczycieli – absolwentów szkół średnich braterskiego typu we Lwowie w XVI-XVII wieku. *Kształcenie zawodowe sierot żydowskich we Lwowie w okresie międzywojennym* opisał **Mirosław Łapot**. Autor podkreślił, iż przygotowaniu zawodowemu młodzieży sieroczej największe znaczenie nadawały środowiska syjonistyczne. Ostatni artykuł tej części i książki dotyczy *Planowania edukacji w historii pedagogiki*. **Igor Kańkowskij** zbadał charakter i etapy projektowania nauczania. Uzasadził jego znaczenie dla przywrócenia integralności i optymalizacji procesu kształcenia, przedstawił różne interpretacje i niektóre teoretyczne aspekty projektu pedagogicznego.

Poddany ocenie rocznik prezentuje się jako opracowanie na bardzo dobrym poziomie pod względem merytorycznym i formalnym. Wnosi istotne wartości do pedagogiki, zwłaszcza do pedagogiki pracy. Jest pozycją aktualną i cenną, godną uwagi i polecenia przede wszystkim ze względu na zawarte w niej wielostronne podejście do zagadnień związanych z kształceniem i doskonaleniem oraz różnych elementów dotyczących nauczycieli i pracy.